

Integraal Huisvestingsplan 2011-2020

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Kadernota

Datum: 21 april 2011
Opgesteld door: drs. M. Stevering-Rutten, Vitri BV
K.H. Slopsema, MSc, Vitri BV
Status: definitief
Kenmerk: 110421rg01

Inhoudsopgave

1	AANLEIDING	1
1.1	ALGEMENE INLEIDING	1
1.2	STATUS IHP	2
2	INTEGRAAL HUISVESTINGSPLAN	4
2.1	VISIE EN DOELSTELLINGEN	4
2.2	REIKWIJDTE INTEGRAAL HUISVESTINGSPLAN	4
2.3	PROCEDURE	4
3	KADERS EN UITGANGSPUNTEN	7
3.1	GEMEENTELIJK BELEID	7
3.1.1	Structuurvisie 2030 Groen dus vitaal	7
3.1.2	Dorps-/wijkgericht aanbod	8
3.1.3	Woonservicegebieden en bredescholenbeleid	8
3.1.4	Vitaliteit, vergrijzing en ontgroening	9
3.1.5	Natuurlijk Duurzaam, milieubeleidsplan 2009-2012	10
3.1.6	Leegstand en medegebruik	12
3.2	WETTELIJKE BASIS	12
3.2.1	Capaciteit	13
3.2.2	Onderhoud	14
3.2.3	Wet- en regelgeving	15
3.2.4	Onderwijskundige ontwikkelingen	15
3.3	OVERIGE BELEIDSTHEMA'S	15
3.3.1	Gymonderwijs	15
3.3.2	Zorgstructuur	16
3.3.3	Bouwheerschap	17
3.3.4	Speelterreinen	17
3.3.5	Petitie Astmafonds	17
3.3.6	Strategisch Vastgoedbeleid	17

1 Aanleiding

Sinds de decentralisatie in 1997 ligt de verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting niet meer bij rijksoverheid maar bij de gemeenten. De gemeente heeft een zorgplicht voor passende huisvesting voor primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs. Iedere gemeente geeft daar op eigen wijze invulling aan. Om eenduidigheid en uniformiteit te bewerkstelligen heeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug besloten om in 2007, samen met de schoolbesturen, te komen tot een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug voor de periode 2007-2022. Harmonisatie van beleid was een belangrijk doel van het huidige IHP. De gemeente Utrechtse Heuvelrug kreeg hiermee zicht op haar totale scholenbestand en de noodzakelijk investeringen. Het ontwikkelde IHP geeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug in samenspraak met de schoolbesturen, de mogelijkheid om op lokaal niveau beleid te ontwikkelen dat is toegesneden op de scholen binnen de gemeentegrenzen. Het Integraal Huisvestingsplan geeft voor de lange termijn de visie en het beleid weer op het gebied van de onderwijshuisvesting. In 2010 heeft de gemeente besloten een actualisatie van het IHP te laten uitvoeren. Hiertoe is besloten in verband met ontwikkelingen binnen de gemeente en de vraag om een actueler beeld met nieuwe prognoses. Ook ontwikkelingen zoals vergrijzing en daarmee afname van het aantal leerlingen vragen om een herziening van het IHP. Het tijdpad voor de actualisatie is bepaald op tien jaar, wat neer komt op de periode 2011-2020. Onderhavige kadernota in combinatie met de meerjarenuitvoeringsplannen vormen samen het Integraal Huisvestingsplan.

1.1 Algemene inleiding

Het Integraal Huisvestingsplan heeft als belangrijkste doelstelling het geven van een beleidsmatig kader voor de huisvesting van de onderwijsvoorzieningen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast geeft het inzicht in de beschikbare voorzieningen en de omvang van de in de komende jaren noodzakelijke huisvestingsvoorzieningen voor het onderwijs. Daaraan gekoppeld is een financiële raming die zicht geeft op de benodigde investeringen in de planperiode. De gemeenteraad heeft uitgesproken dat ze een IHP met ambitie wil. Ondanks de bezuinigingsopgave van de gemeente wil zij daarom niet bezuinigen op onderwijshuisvesting. Verder wil ze inzetten op dorps- en wijkgericht werken om de sociale cohesie binnen de dorpen verder te versterken. Vanuit deze visie wil de gemeente bij het onderwijs koppelingen met andere voorzieningen maken, zoals leefbaarheid, bredeschoolontwikkeling en woonservicegebieden.

Karakter en inhoud IHP

Het IHP heeft zowel het karakter van een beleidskader als het karakter van een planningsinstrument. Op beleidsmatig niveau worden uitspraken gedaan over de aanpak van en de visie op onderwijshuisvesting in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast geeft het zicht op de kwaliteit en kwantiteit van de beschikbare voorzieningen in relatie tot de inhoudelijke ontwikkelingen en wettelijke eisen. Deze aspecten zijn voor een afgebakende periode inzichtelijk gemaakt en gekoppeld aan de benodigde investeringen om zowel de kwaliteit als de capaciteit op peil te houden en waar mogelijk te optimaliseren. Er zijn continu afwegingen gemaakt tussen noodzakelijkheden en wenselijkheden. Met het IHP is de input geleverd voor een meerjarenbegroting onderwijshuisvesting van de gemeente.

Het Integraal Huisvestingsplan is een instrument dat informatie biedt ten aanzien van:

- de gehanteerde normen en uitgangspunten voor het bepalen van de capaciteit en kwaliteit van de onderwijsgebouwen;
- de ontwikkelingen in de beschikbare capaciteit en de capacitaire behoefte van de scholen;
- de onderwijskundige ontwikkelingen in het onderwijs en de consequenties daarvan voor de huisvesting van de scholen;
- het noodzakelijke meerjarenonderhoud en de benodigde aanpassingen op basis van wet- en regelgeving;
- de benodigde middelen voor een periode van tien jaar voor onderwijshuisvesting op het gebied van kwaliteit en kwantiteit.

Door het gezamenlijk opstellen van een Integraal Huisvestingsplan krijgen zowel gemeente als schoolbesturen zicht op de richting van het onderwijshuisvestingsbeleid voor de planperiode en de geplande middelen voor onderwijshuisvesting. Schoolbesturen weten hierdoor voor een lange periode wanneer aanpassingen, uitbreidingen of vervangingen van de scholen plaatsvinden. Dit schept duidelijkheid.

Zowel beleid als uitvoering krijgt hiermee een structureel karakter.

Het voorliggende Integraal Huisvestingsplan bestaat uit vier delen.

1. *Kadernota*: een kadernota formuleert de kaders en randvoorwaarden voor het Integraal Huisvestingsplan onderwijs van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Daarin worden de beleidsmatige uitgangspunten voor het vormgeven van de huisvesting onderwijs benoemd. In de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs zijn de minimeisen ten aanzien van de zorgplicht voor onderwijshuisvesting opgenomen. In de kadernota is aanvullend beleid opgenomen. De kadernota wordt iedere vier jaar op actualiteit getoetst;
2. *Meerjarenuitvoeringsplan (MUP) primair onderwijs*: hierin worden de uitgangspunten geformuleerd, de visie van de schoolbesturen verwoord, knelpunten gesignaleerd en oplossingen geformuleerd. De oplossingen worden gekoppeld aan een kostenanalyse en een prioritering. De Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs van de gemeente Utrechtse Heuvelrug dient hierbij als toetsingsinstrument. Onderdeel van het MUP is een meerjareninvesteringsplan (MIP) waarin de financiële consequenties van de plannen in het MUP zijn verwoord;
3. *Meerjarenuitvoeringsplan voortgezet onderwijs*: deze is gelijk aan het meerjarenuitvoeringsplan van het primair onderwijs, alleen dan voor het voortgezet onderwijs;
4. *Meerjarenuitvoeringsplan (voortgezet) speciaal onderwijs*: ook deze is gelijk aan het meerjarenuitvoeringsplan van het primair onderwijs, alleen dan voor het (voortgezet) speciaal onderwijs.

De drie Meerjarenuitvoeringsplannen worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de nieuwe prognosecijfers, indexeringen en de meerjarenonderhoudsplanningen.

Door een wetwijziging op het gebied van onderwijshuisvesting voor het voortgezet onderwijs, waarbij de schoolbesturen zelf verantwoordelijk zijn geworden voor het groot onderhoud en interne aanpassingen, wordt in afwijking van het IHP primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs voor het voortgezet onderwijs geen onderhoudsplanning met de daaraan gekoppelde kostenraming opgesteld.

1.2 Status IHP

In het OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg) wordt instemming gevraagd met het IHP. Daarmee verkrijgt het IHP de status van planningsdocument voor de gemeente. Zowel de gemeente als de schoolbesturen conformeren zich op deze manier aan het IHP. Voor de komende periode ligt daarmee de planning ten aanzien van onderwijshuisvesting vast. Enkel in het geval van urgente, onverwachte zaken kan van het IHP afgeweken worden. Dit maakt het proces van opstelling, vaststelling en implementatie van grote waarde. De gemeente wil commitment van schoolbesturen en haarzelf op de uitvoering van het IHP. Actuele ontwikkelingen blijven vanzelfsprekend inpasbaar.

Met het vaststellen van het IHP committeren gemeente en schoolbesturen zich aan:

- een IHP dat zicht geeft op een planning voor de onderwijshuisvesting voor een periode van tien jaar. Daarbij gelden een jaarlijkse actualisatie van de Meerjarenuitvoeringsplannen en een vierjaarlijkse actualisatie van de Kadernota;
- een wederzijdse inspanningsverplichting om met elkaar het IHP te volgen en uit te voeren.

De jaarlijks geplande werkzaamheden die uit het IHP voortvloeien worden verwerkt in het Onderwijshuisvestingsprogramma (OHP). Hierin staan behalve de werkzaamheden uit het IHP ook de overige geplande kosten voor het desbetreffende jaar.

De financiële gevolgen van het IHP worden verwerkt in de meerjarenbegroting van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Het college is van mening dat nadat het IHP is vastgesteld de gemeenteraad voor ieder krediet een apart besluit moet nemen. In deze raadsvoorstellen wordt de meest actuele situatie meegenomen en meegewogen. Om de status van IHP als consensusdocument en planningsinstrument te kunnen waarborgen moet de intentie zijn om het IHP uit te voeren. Alleen zwaarwegende argumenten kunnen reden zijn om van het IHP af te wijken.

In de meerjarenuitvoeringsplannen en meerjareninvesteringsplannen is vooralsnog geen rekening gehouden met tijd en financiële middelen om indien nodig bestemmingsplannen te wijzigen. Vanzelfsprekend zijn de voorgenomen plannen voor (vervangende) nieuwbouw dan wel uitbreiding kenbaar gemaakt bij de betreffende gemeentelijke afdelingen.

2 Integraal Huisvestingsplan

2.1 Visie en doelstellingen

Vanuit de wet is de gemeente verantwoordelijk voor adequate en passende huisvesting van alle scholen voor primair, speciaal en voortgezet onderwijs. De schoolbesturen zijn juridisch eigenaar en de gemeente heeft economisch claimrecht. De schoolbesturen zijn als juridisch eigenaar van de gebouwen verantwoordelijk voor de exploitatie van hun gebouwen en terreinen. De gemeente is verantwoordelijk voor een deel van het eigenarenbeheer, zoals het verzekeren en een deel van het buitenonderhoud. De gemeente heeft ook de bevoegdheid om leegstaande ruimte in een school aan de onderwijscapaciteit te onttrekken of in te zetten voor een andere school. De gemeente Utrechtse Heuvelrug wil een IHP dat past binnen het overig gemeentelijk beleid, met de structuurvisie 2030 als belangrijke kapstok..

De hoofddoelstellingen van het IHP worden als volgt omschreven:

- het vaststellen van en inzicht geven in de (toekomstige) behoefte aan voorzieningen in de onderwijshuisvesting;
- het geven van inzicht in de financiële consequenties op de korte, middellange en lange termijn van de te treffen huisvestingsmaatregelen.

Vanuit de hierboven genoemde splitsing tussen economisch claimrecht en juridisch eigendom is het volgende aspect van belang:

Bij de overdracht van het bestuur van het openbaar onderwijs aan Stichting Rijn- en Heuveland zijn alle rechten en plichten van het bestuur overgedragen. Echter, het kadaster past de overdracht van het juridisch eigendom van de school niet automatisch aan. Voor de openbare scholen waarvan het bestuur is overgedragen aan Stichting Rijn en Heuveland moet dit nog gedaan worden.

2.2 Reikwijdte Integraal Huisvestingsplan

Het Integraal Huisvestingsplan 2011-2020 is opgesteld voor alle onderwijsgebouwen voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Hierbij vormt de kadernota het gemeentelijk beleid ten aanzien van onderwijshuisvesting. Het IHP is een planningsinstrument dat scholen en gemeente zicht geven op de noodzakelijke investeringen die nodig zijn om het geformuleerde beleid te implementeren. De ambitie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is hierbij hoger dan het wettelijk minimum kader.

2.3 Procedure

Door invoering van de Wet dualisering gemeentelijke medebewindbevoegdheden (8 maart 2006) is een wijziging opgetreden in uitvoering van zowel het IHP als de Verordening Huisvesting Onderwijs van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Met invoering van deze wet zijn de volgende twee wijzigingen van kracht geworden:

- het College is verantwoordelijk voor het vaststellen van het huisvestingsprogramma en het huisvestingsoverzicht. Daarnaast is het College ook verantwoordelijk voor het vaststellen van een bekostigingsplafond binnen de kaders die door de raad zijn vastgesteld. De gemeenteraad blijft verantwoordelijk voor het vaststellen van het bedrag uit de gemeentebegroting, dat beschikbaar is voor onderwijshuisvesting;
- het College is verantwoordelijk voor aanvragen met een spoedeisend karakter, dat geldt zowel voor de ontvangst, beoordeling, besluitvorming als uitvoering.

Vanuit dit gegeven is de procedure voor het Integraal Huisvestingsplan vormgegeven.

Bij het actualiseren van het IHP is zowel een schoolbestuurlijk als een gemeentelijk traject doorlopen. In de eerste plaats zijn gesprekken gevoerd met de schoolbesturen. Daarin is onder andere de visie van de besturen besproken, de kijk op dorps- en wijkgericht werken en de wensen/knelpunten in de huidige huisvesting. Ook is een gesprek gevoerd met betrokken ambtenaren van de gemeente om de gemeentelijke kaders vast te stellen op een aantal inhoudelijke thema's. Vervolgens is een workshop georganiseerd met betrokken schoolbesturen en schooldirecties om gezamenlijk tot een visie en scenario's te komen met betrekking tot het betreffende dorp/wijk.

Op basis van die input, nieuwe prognoses, door de gemeente opgestelde beleidsdocumenten en nieuwe meerjarenonderhoudsplanningen is vervolgens een concept IHP opgesteld. Parallel lopend aan het actualiseren van het IHP loopt een aantal haalbaarheidsonderzoeken. De resultaten van die haalbaarheidsonderzoeken zijn geïntegreerd in de meerjarenuitvoeringsplannen. De schoolbesturen zijn vervolgens in de gelegenheid gesteld om te reageren op het concept waarna het IHP is afgerond.

Uiteindelijk bestaat het Integraal Huisvestingsplan uit:

- De Kadernota: hierin worden de visie, uitgangspunten en kaders verwoord. Daarmee worden de randvoorwaarden voor het gemeentelijk beleid ten aanzien van de onderwijshuisvesting gegeven. Hierbij is gemeentelijk beleid als basis beschouwd en worden de wettelijke verplichtingen als minimum gehanteerd;
- Het Meerjarenuitvoeringsplan Primair Onderwijs;
- Het Meerjarenuitvoeringsplan Voortgezet Onderwijs;
- Het Meerjarenuitvoeringsplan Speciaal Onderwijs;

De Kadernota kent een looptijd van *vier jaar* en wordt aan het eind van de looptijd tijdens het OOGO besproken om samen met de schoolbesturen te bepalen of er bijstellingen noodzakelijk zijn. De leerlingenprognoses worden om de twee jaar geactualiseerd. Telgegevens kunnen aanleiding zijn om voor bepaalde scholen tussentijdse prognoses op te laten stellen. De meerjarenonderhoudsplannen worden iedere twee jaar geactualiseerd. De Meerjarenuitvoeringsplannen hebben een looptijd van *tien jaar* maar worden op basis van prognosecijfers en onderhoudsplanningen *ieder jaar* geactualiseerd.

In het OOGO wordt jaarlijks ingestemd met de inhoud van de Meerjarenuitvoeringsplannen voor het volgende jaar.

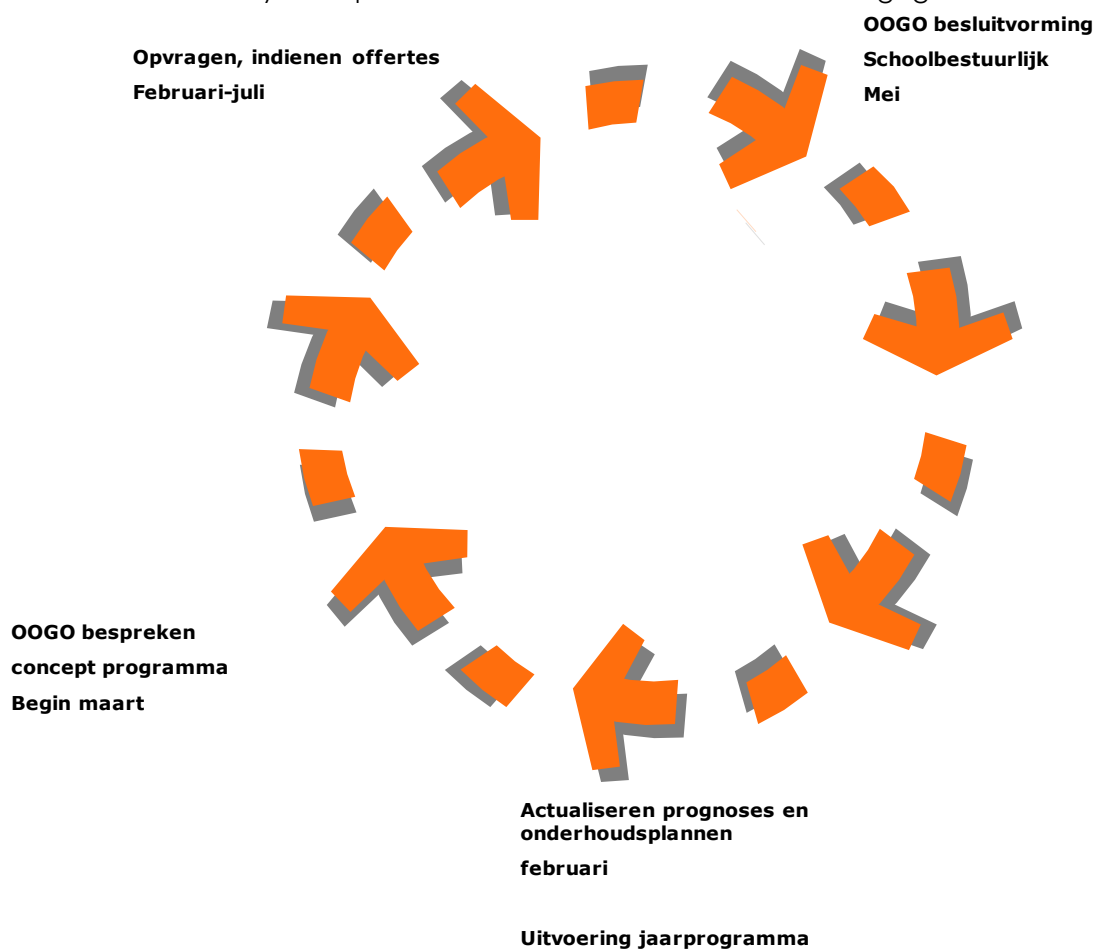
Het Integraal Huisvestingsplan vervangt (in principe) de aanvraagprocedure uit de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs. Dat betekent dat het IHP in de Meerjarenuitvoeringsplannen het Onderwijshuisvestingsprogramma schetst voor het volgende uitvoeringsjaar. Vanzelfsprekend blijft er een mogelijkheid om op basis van onvoorziene omstandigheden een aanvraag in te dienen.

Gedurende het jaar blijven gemeente en schoolbesturen met elkaar communiceren. Zowel gemeente als schoolbesturen dienen één duidelijk aanspreekpunt te hebben. Voor de gemeente zijn de schoolbesturen het aanspreekpunt. Dit dient ook bekend te zijn bij de schooldirecties. Bij projecten dient bij de besturen bekend te zijn in hoeverre betrokken personen gemandateerd zijn om bepaalde beslissingen, acties en dergelijke te nemen. De volgende jaarplanning wordt gevolgd:

Vóór 1 februari	Indienen aanvragen onvoorziene zaken die niet onder de spoedprocedure vallen en die niet zijn opgenomen in de meerjarenuitvoeringsplannen. Tegelijk met deze aanvragen dienen offertes te worden ingediend;
Eind februari	Gereed zijn van de actualisatie van de Meerjarenuitvoeringsplannen door actualisatie van de prognosecijfers en de meerjarenonderhoudsplanningen;
Begin maart	Overleg met de schoolbesturen over actualisatie meerjarenuitvoeringsplannen en concept programma onderwijshuisvesting (dit overleg is geen formeel OOGO);

Medio april	Voorstel concept programma aan College van Burgemeester en Wethouders;
Medio mei	Behandeling van voorstel in OOGO;
Juli	Opvragen en indienen offertes voor onderhoudswerkzaamheden. Ten aanzien van de besluitvorming worden de bedragen uit de meerjarenonderhoudsplannen overgenomen. Bij uitbreiding en nieuwbouw wordt gewerkt met normbedragen;
September	Beoordeling ingediende offertes door de gemeente;
November	Besluitvorming programma onderwijshuisvesting in College en start actualisering prognoses (om het jaar) en meerjarenonderhoudsplannen voor programma volgend jaar. De gemeenteraad dient goedkeuring te geven over het beschikbaar te stellen budget in de gemeentebegroting. Behandeling financiële paragraaf in begrotingsraad;
December	Beschikkingen worden verzonden;
Januari	Start uitvoering werkzaamheden van de hierboven geactualiseerde en vastgestelde meerjarenuitvoeringsplannen.

Dit is uiteraard een cyclisch proces dat hieronder visueel wordt weergegeven.

3 Kaders en uitgangspunten

Een Integraal Huisvestingsplan wordt opgesteld met inachtneming van een aantal kaders en uitgangspunten. Deze vormen voor alle betrokken partijen een heldere afbakening waarbinnen de Meerjarenuitvoeringsplannen worden opgesteld.

Het gemeentelijk beleid op diverse terreinen vormt het inhoudelijk kader waarbinnen de keuzes ten aanzien van onderwijshuisvesting dienen te vallen. In het gemeentelijk beleid zijn uitgangspunten geformuleerd die van invloed zijn op de onderwijshuisvesting. In de tweede plaats is de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs een wettelijk vangnet dat in werking treedt op het moment dat de schoolbesturen en gemeente er op basis van het Integraal Huisvestingsplan niet uitkomen. Tenslotte zijn er overige aspecten die van belang zijn maar niet onder het gemeentelijk beleid dan wel het wettelijk kader vallen. Resumerend ziet er dat als volgt uit:

Gemeentelijk beleid (paragraaf 3.1)

1. Structuurvisie
2. Dorps- en wijkgericht aanbod
3. Woonservicegebieden en bredescholenbeleid
4. Vitaliteit, vergrijzing en ontgroening
5. Duurzaamheid
6. Leegstand

Wettelijke basis (paragraaf 3.2)

7. Capaciteit;
8. Onderhoud;
9. Wet en regelgeving
10. Onderwijskundige ontwikkelingen;

Overige thema's (paragraaf 3.3).

3.1 Gemeentelijk beleid

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft de afgelopen jaren op diverse terreinen beleid ontwikkeld dat als kapstok kan dienen voor het onderwijshuisvestingsbeleid. Afgesproken is dat gemeentelijk beleid moet passen binnen de kaders en uitgangspunten van de Structuurvisie 2030. Met andere woorden, overig beleid is een afgeleide van deze structuurvisie. In deze paragraaf wordt gemeentelijk beleid besproken dat het belangrijkste kader vormt voor het onderwijshuisvestingsbeleid.

3.1.1 *Structuurvisie 2030 Groen dus vitaal*

Begin 2010 heeft de gemeenteraad van de gemeente Utrechtse Heuvelrug de structuurvisie 2030 Groen dus Vitaal vastgesteld. In deze structuurvisie wordt de visie op de toekomst van de gemeente gegeven. De visie is opgebouwd rond zes thema's:

1. Natuur op de heuvels;
2. Op de schouders van ons erfgoed;
3. Duurzaam bereikbaar;
4. Leefbare dorpen;
5. Vrije tijd op de Utrechtse Heuvelrug;
6. Maatwerk voor wonen en werken.

Met name het thema Leefbare dorpen heeft een duidelijke relatie met het onderwijshuisvestingsbeleid. De opgaven behorende bij dit thema zijn:

- versterken van de eigen identiteit per dorp en;
- levendige dorpsharten behouden en versterken met samenhang in wonen en voorzieningen voor jong en oud.

Het dorpsgericht werken en woonservicegebieden zijn een uitvoering van deze beide opgaven uit de structuurvisie. Het is van belang om onderwijshuisvestingsprojecten te toetsen aan de structuurvisie en de opgaven die daar bij horen.

Bij het thema Maatwerk voor wonen en werken is onder andere de volgende opgaaft geformuleerd:

- binnenhalen van één onderwijsinstelling en één kennisinstelling van nationaal niveau.
- Dit betekent dat de gemeente de ambitie heeft om bij de herontwikkeling van het stationsgebied Driebergen een hogeschool of universiteit binnen haar grenzen te halen. Dit heeft geen gevolgen voor het IHP, omdat deze vormen van onderwijs rechtstreeks worden bekostigd voor hun huisvesting.

3.1.2 Dorps-/wijkgericht aanbod

De gemeenteraad heeft de wens uitgesproken om meer dorps- en wijkgericht te werken. Dit sluit aan bij de hierboven genoemde structuurvisie. Tot dorps- en wijkgericht werken is besloten om de leefbaarheid in de kernen te verbeteren. Aangezien de scholen als een belangrijke verbindende schakel in de dorpen/wijken worden gezien, dient ook het plannen van de onderwijsvoorzieningen op dorp-/wijkniveau te worden bekeken. Hierbij wordt vraaggericht gewerkt. De vraag in een dorp/ wijk dient als kader om voor de individuele scholen plannen te ontwikkelen. Het uitgangspunt is dat de scholen gezamenlijk een op elkaar afgestemd aanbod van onderwijs verzorgen in de dorpen/wijken. De gemeente heeft daarbij een regisserende functie om ervoor te zorgen dat de scholen op de gewenste locaties gesitueerd zijn. Het clusteren van voorzieningen is een mogelijkheid om invulling te geven aan het dorps-/wijkgericht werken. Als clustering goed wordt opgezet kan dat bijdragen tot het verbeteren van de leefbaarheid in het dorp/wijk.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt gekenmerkt door de provinciale wegen die door een aantal dorpen heen lopen. De verschillende scholen zijn aan beide zijden van deze wegen gesitueerd. Zowel schoolbesturen als de gemeente hebben als uitgangspunt een goede spreiding van de onderwijsvoorzieningen over alle kernen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Bij een tekort aan lokalen kan de gemeente, volgens de verordening verwijzen naar beschikbare of leegkomende lokalen op een afstand tot 2.000 meter hemelsbreed. Hierbij wordt rekening gehouden met veiligheid en bereikbaarheid. Waar het financieel en organisatorisch haalbaar is, streeft de gemeente samen met de schoolbesturen naar het behouden van primair onderwijs in alle kernen.

3.1.3 Woonservicegebieden en bredescholenbeleid

De gemeente steekt in op het realiseren van woonservicegebieden passend bij het thema Maatwerk wonen en werken en leefbare dorpen uit de structuurvisie. Een woonservicegebied is een gebied waarin behalve "gewoon wonen" optimale condities zijn geschapen voor wonen gecombineerd met zorg en welzijn tot en met niet-planbare 24-uurs zorg. De gemeente heeft als basiselementen die hierbij in ieder geval aanwezig moeten zijn de volgende genoemd:

- gevarieerde woonfunctie;
- service- en informatiefunctie;
- servicecoördinatie;
- integrale gebiedsnetwerken;
- mobiliteit;
- betrokkenheid inwoners.

Ieder dorp zal dit op zijn eigen manier kennen. De bredeschoolontwikkeling vindt goede aansluiting bij de ontwikkeling van woonservicegebieden. Ook het bredescholenbeleid heeft tot doel de leefbaarheid in dorpen te versterken. De gemeente streeft naar meer brede scholen binnen de gemeentegrenzen. Het bredescholenbeleid geldt zowel voor het primair als het speciaal en voortgezet onderwijs. Hieraan wordt invulling gegeven door het stimuleren van maatschappelijke netwerken rondom scholen en het actief bevorderen van dagarrangementen waardoor ouders werk en zorg beter kunnen combineren. Overigens haakt het aanbieden van dagarrangementen aan bij het jeugdbeleid.

Bij bredeschoolontwikkeling ligt de focus op het verbinden van onderwijs, opvang, sport en cultuur. Een brede school wordt in eerste instantie gezien als een netwerk of samenwerkingsverband. Gezamenlijke huisvesting is voor de bredeschoolontwikkeling niet noodzakelijk. Bij samenwerking dienen tevens de mogelijkheden tot multifunctioneel gebruik van ruimten te worden overwogen. Het gebruiken van schoolgebouwen na schooltijd is hier een goed voorbeeld van. De gemeente stimuleert bij leegstand in onderwijsgebouwen inwoning van aanverwante partijen, conform de regelgeving ten aanzien van verhuur en medegebruik zoals die is opgenomen in de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs.

In het kader van deze plannen dient bij het realiseren van nieuwe voorzieningen het clusteren van voorzieningen afgewogen te worden. Bij nieuwbouw, maar ook bij renovatie van bestaande voorzieningen dient steeds overwogen te worden of en, zo ja, hoe het bredeschoolconcept, multifunctionaliteit en optimaal maatschappelijk gebruik toegepast kunnen worden. Samenwerking tussen de verschillende scholen en andere voorzieningen, zoals welzijn, sport, peuterspeelzalen en kinderopvang wordt gestimuleerd. Ook wordt peuterspeelzaalwerk en kinderdagopvang binnen twee jaar geïntegreerd. Tevens dient rekening gehouden te worden met overige landelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld het stimuleren van doorgaande leerlijnen en het betrekken van driejarigen bij het onderwijs. Ook de combinatie met Cultuurhuizen/ voorzieningencusters kan in de toekomst verder onderzocht worden. In principe wil de gemeente nieuwe voorzieningen zo breed mogelijk clusteren, mits dit reëel is qua schoolgrootte, behoefte en investeringskosten.

Voor de realisatie van een brede school ziet de gemeente zichzelf als regisseur. Dit houdt in dat de gemeente partijen bij elkaar brengt, initiatieven versterkt, overzicht biedt en samenhang stimuleert en bewaakt. Daarbij wil zij een structuur bieden waarbinnen partijen elkaar regelmatig spreken en zorgen dat deze overleggen aansluiten bij de ontwikkelingen in woonservice-gebieden en bij het dorpsgericht werken. De financiering ten behoeve van de realisatie van een brede school is als volgt ingestoken. In principe financiert de gemeente alleen het onderwijsdeel in een brede school. Overige partijen c.q. functies zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor de financiering van de realisatie en het beheer van hun ruimte in de brede school. De gemeente bouwt alleen voor andere partijen als dit financieel verzekerd is door een investering van derden of langdurige kostendekkende huurcontracten. In de meerjaren investeringsplannen zijn dan ook enkel de investeringen genoemd die voor het onderwijs benodigd zijn.

3.1.4 Vitaliteit, vergrijzing en ontgroening

De gemeente Utrechtse Heuvelrug streeft ernaar vitaal te zijn: "Vitaal, door een bloeiende gemeenschap te zijn met verschillende bevolkingsgroepen: jong, oud, zorgbehoevend of niet en voor alle inkomensgroepen. Maar vitaliteit vertaalt zich ook in het zijn van een 'groene' gemeente, met groen in de brede betekenis. Het vitaal zijn is in zekere zin verankerd in de bestaande kwaliteiten van onze samenleving."

Deze vitaliteit rust op drie pijlers:

- Dynamiek en groei, met respect voor het landschap;
- Een gemengde bevolking;
- Passend voorzieningenniveau, goede leefomgeving;

Er zijn verschillende ontwikkelingen, die de vitaliteit van de dorpen onder druk zet. In de gemeente Utrechtse Heuvelrug is sprake van vergrijzing en ontgroening. Dit houdt in dat het aandeel ouderen in de bevolkingssamenstelling stijgt en het aantal kinderen daalt. De vergrijzing heeft tot gevolg dat het aantal leerlingen op termijn terugloopt. In de meerjaren-uitvoeringsplannen wordt daarom rekening gehouden met deze ontwikkeling en wordt ingestoken op het behouden van voldoende kwalitatieve onderwijsvoorzieningen in de dorpen en wijken.

De gemeente voert een actief woonbeleid om in te spelen op de vergrijzing en ontgroening, zoals het gericht toevoegen van woningen, het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en het inzetten van lokaal maatwerk om doorstroming te bevorderen zodat er kansen ontstaan voor starters en jonge gezinnen.

3.1.5 *Natuurlijk Duurzaam, milieubeleidsplan 2009-2012*

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft stevige duurzaamheidsambities. De Utrechtse Heuvelrug wil een gemeente zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren. Niet alleen nu maar ook over 50 of 100 jaar. Ze wil een leidende positie innemen in duurzame ontwikkelingen en steeds op zoek gaan naar de meest waardevolle duurzaamheidsambities. Hierin is duurzame ontwikkeling een ontwikkeling waarin ecologische, economische en sociale belangen bij elkaar komen. Belangen van zowel de huidige als de toekomstige generaties. Deze duurzaamheidsambities zijn verankerd in de structuurvisie en het milieubeleidsplan waarin aan de duurzaamheidsambities ook een nadere invulling is gegeven.

In het milieubeleidsplan staan vier onderwerpen centraal, te weten:

- Utrechtse Heuvelrug Natuurlijk Duurzaam: het vertalen het begrip duurzaamheid naar de praktijk van de gemeente;
- Gemeentelijke interne duurzaamheidszorg: de gemeentelijke organisatie geeft het goede voorbeeld;
- Klimaat, energie en duurzaam bouwen: het nemen van verantwoordelijkheid voor de klimaatverandering en het inzetten op klimaatbeleid en duurzaam bouwen;
- Kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente: aan de slag gaan met gebiedsgericht milieubeleid en knelpunten aan rondom geluid, luchtkwaliteit en licht aanpakken.
- Duurzame ontwikkeling is een begrip waarin ecologische, economische en sociale belangen bij elkaar komen. Belangen van zowel de huidige als de toekomstige generaties. Het is een allesomvattend begrip want ontwikkelingen op technisch, economisch, ecologisch en sociaal vlak kunnen allemaal bijdragen aan een wereld die efficiënter en zuiniger is.

Met name het onderwerp klimaat, energie en duurzaam bouwen is van toepassing op de realisatie van en instandhouding van onderwijsgebouwen. Het doel van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is om in 2035 een klimaatneutrale gemeente zijn, waarbij de gemeentelijke organisatie het voortouw neemt en in 2015 klimaatneutraal wil zijn. Dit komt tot uiting in de energie ambities in duurzaam bouwen en in energiebeheer (duurzame energie, energieprestatieverbetering gebouwen, en energieregistratie en management). Voor duurzaam bouwen heeft de gemeente duurzaamheidsambities geformuleerd aan de hand van GPR gebouw met daarin de duurzaamheidsthema's energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde.

Nieuwbouw

Nieuwe gebouwen worden duurzaam en dus energiezuinig gebouwd. De gemeente maakt daarbij onderscheid tussen gangbare projecten en kansrijke projecten zoals gemeentelijke nieuwbouw en bouw met waarin de gemeente meer sturingskracht heeft en waarin een voorbeeldrol belangrijk is zoals nieuwbouw met een gemeentelijke grondpositie of grootschalige nieuwbouw (utiliteitsbouw met meer dan 1000 m²). Onderwijs gebouwen ziet de gemeente als kansrijke projecten waarin de gemeente sturingskracht heeft (o.a. financieel) en waarin een voorbeeldrol belangrijk is. De minimumeis voor nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen en kansrijke projecten zoals onderwijsgebouwen is een duurzaamheidsscore GPR Gebouw van 8,0 (het gemiddelde over de thema's), tenminste een GPR 8 voor het thema energie en tenminste een 50% verscherpte EPC. Hierbij wordt uitgegaan van GPR Gebouw versie 4. Het instrument GPR Gebouw wordt uitgelegd in het tekstvak op de volgende pagina. In het nieuwbouwtraject wordt onderzocht welke mogelijkheden (snoeihout of organisch afval) in duurzame energiebronnen kunnen worden toegepast.

Renovatie

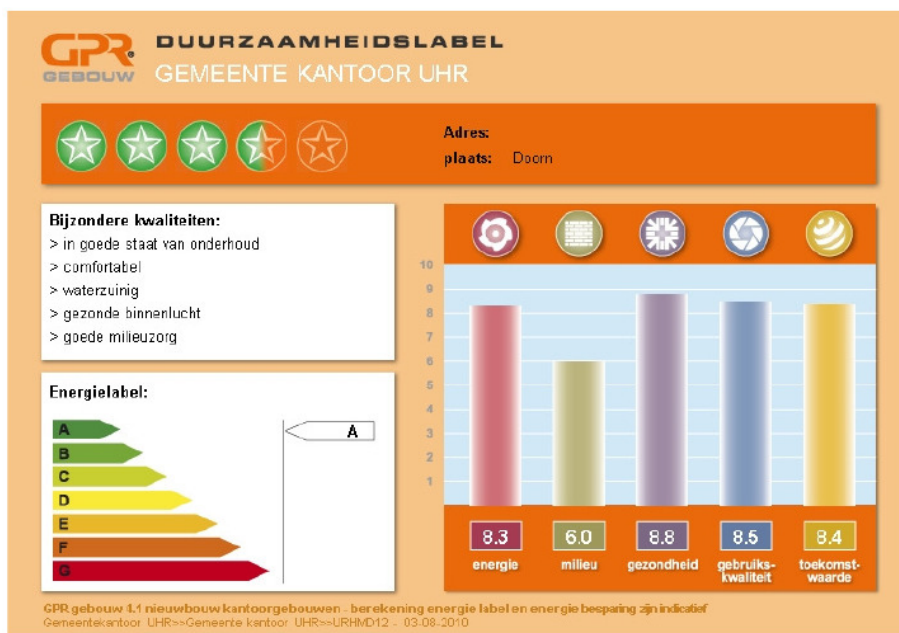
Voor renovatie van scholen is in aanvulling op het milieubeleidsplan de ambitie geformuleerd om bij renovatie van schoolgebouwen tenminste een gemiddelde GPR-score van 6,0 te behalen en tenminste een 6,0 voor GPR-energie. Een actualisatie van de landelijke EPC – eis voor onderwijsgebouwen kan een reden zijn voor heroverweging.

GPR gebouw score

De GPRgebouw score is een rapportcijfer voor de duurzaamheid van het gebouw. Dit rapportcijfer kan variëren van 1 tot 10. Een 6 is een voldoende. Een 10 is excellent. Het rapportcijfer is een gemiddelde van vijf verschillende GPR scores (duurzaamheidscijfers) voor het gebouw:

- GPR energie;
- GPR milieu (materialen, milieuzorg en water);
- GPR gezondheid (geluid, luchtkwaliteit, comfort);
- GPR gebruikskwaliteit (toegankelijkheid, functionaliteit, technische kwaliteit, sociale veiligheid);
- GPR toekomstwaarde (toekomstgerichte voorzieningen, flexibiliteit, belevingswaarde).

Het gebouw krijgt een GPR label. Een voorbeeld is het GPR label van het Definitieve Ontwerp van de nieuwbouw van het gemeentekantoor (GPR 4.1, levensduur 35).

Onderhoud

Voor onderhoud wordt bij de natuurlijke aanpassingsmomenten aan het dak, de gevel en de kozijnen, gekozen voor het aanbrengen van dakisolatie, gevelisolatie (spouwmuur) en HR++ glas.

Onderhoud en vervanging van installaties en verlichting zijn een schoolbestuurlijke aangelegenheid, aangezien het voorzieningen aan de binnenzijde van een onderwijsgebouw betreffen. Desalniettemin heeft de gemeente een stimulerende rol als het gaat om het toepassen van duurzame voorzieningen in de onderwijsgebouwen.

Uitvoering en consequenties

De normbedragen voor onderwijshuisvesting zijn niet voldoende om deze ambities waar te kunnen maken. In de meerjareninvesteringsplannen is daarom een extra budget opgenomen per project om deze ambities wel te kunnen realiseren. Voorwaarde voor het beschikbaar stellen van extra budget is het behalen van de GPR score van minimaal 8,0 gemiddeld, 8,0 voor energie en 50% verscherpte EPC bij nieuwbouw en een GPR score van minimaal 6,0 gemiddeld en 6,0 voor energie bij renovatie. Om deze ambities uit te voeren moeten scholen bij renovatie en vervangende nieuwbouw een GPR-berekening en EPC berekening voorleggen waaruit blijkt dat de ambities gehaald worden. Indien uit de berekening van het VO en DO blijkt dat het onderwijsgebouw de minimale scores voor renovatie dan wel vervangende nieuwbouw halen, zal dit extra budget worden ingezet om de duurzaamheidsambities daadwerkelijk te verwezenlijken. Van belang is dat de werkelijke realisatie van de GPR score en EPC ook geborgd wordt.

Hiervoor zal tijdens de feitelijke bouw en/of renovatie van het onderwijsgebouw controle plaatsvinden naar de te treffen maatregelen ten behoeve van de te realiseren GPR score en EPC. Het college verwacht naar de toekomst toe inverdieneffecten van de investeringen in de duurzaamheid.

Het college wil het gesprek met de schoolbesturen aangaan ten einde de mogelijke exploitatievoordelen uit de duurzaamheidsinvesteringen gedeeltelijk terug te laten vloeien naar de gemeente.

3.1.6 Leegstand en medegebruik

De recent opgestelde leerlingenprognose laat een duidelijke terugloop van het aantal leerlingen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug zien. Als gevolg hiervan ontstaat de komende jaren steeds meer leegstand in de onderwijsgebouwen.

Om deze leegstand terug te dringen, wordt een viertal maatregelen getroffen:

- Voor nieuwbouwprojecten wordt uitgegaan van de vierkante meters behorende tot het leerlingenaantal van 2021. Zodoende worden alleen de vierkante meters gerealiseerd die op de lange termijn noodzakelijk zijn. Indien nodig, zullen scholen in de tussenliggende periode van tijdelijke huisvesting worden voorzien (door verwijzing dan wel een tijdelijke oplossing).
- Bij een capaciteitsvraagstuk wordt in eerste instantie gestuurd op efficiënt gebruik van de bestaande onderwijshuisvesting. Daarvoor zien we verschillende opties. Een school met meer ruimtebehoefte kan van gebouw ruilen met c.q. geherhuisvest wordt in een school die leegstand heeft. In dit geval kan voor de school met leegstand kleiner worden gebouwd. Twee scholen kunnen samen gehuisvest worden in één pand. Er kan een multifunctioneel schoolgebouw worden gebouwd voor meerdere scholen, waarbij uitruil van ruimten mogelijk is. Als combinaties niet mogelijk zijn, wordt gekeken naar het gebruik van deze ruimte voor andere maatschappelijke doeleinden.
- De gemeente stuurt strakker op het verwijzen naar leegstand. Scholen die een ruimtetekort hebben, zullen worden verwezen naar leegstand bij een nabijgelegen school.
- Ook stuurt de gemeente strakker op het door maatschappelijke partijen gebruik maken van leegstand. Voor dit gebruik zal huur in rekening worden gebracht. Na vaststelling van het IHP wordt een onderzoek gestart naar het huidige gebruik van leegstand bij onderwijsgebouwen door derden. Daarbij zal met schoolbesturen en maatschappelijke partijen gesproken worden over de te betalen huur.

Ten aanzien van alle maatregelen geldt dat het college - waar mogelijk - bij het samenbrengen van scholen onder een dak verder wil gaan dan nu bij de afzonderlijke scholen staat beschreven. Naast het terugdringen van leegstand stimuleert de gemeente medegebruik van een les- en gymnastiekgebouw. Het betreft gebruik van het gebouw na de gebruikelijke werkdag, 's avonds en in de weekeinden, alsmede tijdens de officiële schoolvakanties. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de eventuele beperkingen van een gebouw (o.a. beveiliging, verwarming en compartimentering) waardoor medegebruik niet altijd mogelijk is.

Voorgaande maatregelen geven invulling aan het streven van het college naar multifunctioneel gebruik van ruimtes voor maatschappelijke activiteiten (collegeprogramma 2010-2014).

Overigens zal niet alle leegstand kunnen worden weggewerkt, aangezien deze versnipperd is over de verschillende dorpen van de Utrechtse Heuvelrug. Daarbij is behoud van een klein aantal m² leegstand wenselijk voor eventueel benodigde speling in het gebruik. Bijvoorbeeld voor de gevolgen van het landelijk beleid ten aanzien van het passend onderwijs. Dit beleid zou kunnen leiden tot verschuivingen in leerlingenstromen, of tot toename van de behoefte aan kleinere lesruimtes in scholen. Tot op heden kan daar nog geen inschatting van gedaan worden.

3.2 Wettelijke basis

De zorgplicht voor onderwijshuisvesting vindt haar wettelijke basis in de Onderwijswetten. In de onderwijswetten is opgenomen dat gemeenten een verordening moeten opstellen die de uitvoering van de zorgplicht regelt.

Door de stelselwijziging van 1 januari 2005 is de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs gewijzigd. Dit is in de ledenbrief van 26 juli 2004 door de VNG uitgewerkt. Kort samengevat komt het erop neer dat de verantwoordelijkheid voor de voorzieningen buitenkant (het zogenaamde buitenonderhoud) en voor alle aanpassingen in het kader van wettelijke eisen en onderwijskundige vernieuwingen per 1 januari 2005 over is gegaan op de schoolbesturen.

De voorzieningen in de onderwijshuisvesting zijn onder te verdelen in vier urgentiecriteria, conform de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs. De genoemde stelselwijziging resulteert er voor het voortgezet onderwijs in dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug vanaf 1 januari 2005 geen zorgplicht meer heeft voor de bekostiging van voorzieningen in het kader van aanpassing (categorie 2, 3 en 4). Vanaf 2005 is de gemeente Utrechtse Heuvelrug voor wat betreft het voortgezet onderwijs dus alleen nog verantwoordelijk voor de voorzieningen nieuwbouw en uitbreiding. Voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs is de reikwijdte van toepassing op alle vier urgentiecriteria zoals hieronder genoemd.

Het betreft de volgende prioritering:

Urgentie 1: Capaciteit

De gemeente Utrechtse Heuvelrug draagt zorg voor voldoende capaciteit in de onderwijshuisvesting en voor voldoende spreiding van de huisvesting binnen de gemeente. De capaciteit wordt bepaald door prognosecijfers die op tweejaarlijkse basis geactualiseerd worden. Hierbij wordt gestreefd naar optimale benutting van het gebouwenbestand en naar zo weinig mogelijk (structurele) leegstand. De nieuwe prognoses staan in de meerjaren uitvoeringsplannen per school beschreven.

Urgentie 2: Onderhoud

De gemeente Utrechtse Heuvelrug zorgt voor goed gebouwde en onderhouden onderwijshuisvesting, die goed te exploiteren is. Voorzieningen in de onderwijshuisvesting moeten toekomstgericht, sober en doelmatig, aanpasbaar en flexibel worden gebouwd.

Urgentie 3: Wet- en regelgeving

De gemeente Utrechtse Heuvelrug zorgt voor huisvesting die voldoet aan wettelijke eisen, zoals gesteld bij de wet. Te denken valt aan milieuwetgeving, wetgeving met betrekking tot arbeidsomstandigheden, of regels ten aanzien van veiligheid. Er is sprake van een duidelijk onderscheid tussen de verantwoordelijkheid die bij het schoolbestuur en bij de gemeente ligt.

Urgentie 4: Onderwijskundige ontwikkelingen

De gemeente Utrechtse Heuvelrug zorgt voor onderwijshuisvesting die voldoet aan de onderwijskundige noodzakelijke kwaliteit.

De onderwijswetgeving biedt gemeenten de mogelijkheid om haar verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting door te decentraliseren naar de schoolbesturen. Hierbij kan gekozen worden voor het doordecentraliseren van de gehele verantwoordelijkheid of voor een deel (bijvoorbeeld alleen onderhoud). In het coalitieprogramma is opgenomen dat de mogelijkheid van doordecentralisatie de komende jaren onderzocht moet worden. Vooralsnog is in dit IHP van gelijkblijvende verantwoordelijkheidsverdeling uitgegaan.

In deze paragraaf behandelen wij een aantal aspecten van de hierboven genoemde vier urgentiecriteria.

3.2.1 Capaciteit

Leerlingenprognoses zijn een instrument waarmee een onderbouwde schatting wordt gemaakt voor de toekomstige ruimtebehoefte voor de scholen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Uiteraard kan het verloop van de groei of krimp van leerlingenaantallen door omstandigheden anders uitpakken, maar prognoses zijn de enige mogelijkheid een gedegen inschatting te maken van de cijfers.

Het opstellen van prognoses is gebonden aan strikte richtlijnen die landelijk geaccepteerd zijn, zoals ook opgenomen in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Utrechtse Heuvelrug. Derhalve spreken schoolbesturen en de gemeente Utrechtse Heuvelrug af dat de prognoses richtinggevend zijn bij het bepalen van de capaciteitsbehoefte voor de Meerjarenuitvoeringsplannen.

De gemeente heeft de nieuwe verordening overgenomen waarin scholen vrij zijn om zelf te besluiten voor wat voor ruimten men de vierkante meters inzet. Het wel of niet realiseren van een speellokaal is daardoor een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur geworden.

Als uitgangspunt voor de capaciteit is afgesproken om zoveel mogelijk permanente voorzieningen te realiseren indien prognoses aantonen dat de benodigde capaciteit gedurende tien jaar aanhoudt. De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft dit ook verwerkt in haar lokale verordening. Dit in afwijking van de modelverordening die een termijn van vijftien jaar hanteert.

Indien sprake is van kortstondige (tussen de vier en tien jaar) behoefte aan extra capaciteit, wordt voorzien in noodlokalen, of wordt verwezen naar leegstand elders op acceptabele afstand van de school. De afstand staat voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug op maximaal 3.000 meter hemelsbreed. Het streven hierbij is om maatwerk te leveren waarbij rekening wordt gehouden met verkeersveiligheid. De gemeente verwijst minimaal twee groepen naar leegstand, tenzij gemeente en schoolbestuur anders overeenkomen. Bij de bouw van noodlokalen is het mogelijk een tijdelijk bouwvergunning te krijgen. Wanneer de tijdelijke huisvesting langer dan vijf jaar blijft staan, dient er rekening mee te worden gehouden dat een reguliere bouwvergunning moet worden aangevraagd (met aanvullende eisen aan het gebouw).

In samenspraak tussen de schoolbesturen en de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt in nieuwbouwsituaties uitgegaan van maatwerk waarbij enige flexibiliteit ten opzichte van de prognosecijfers als uitgangspunt wordt gehanteerd. Daarbij zijn aspecten als kostenbewustheid en pragmatisme uitgangspunten. Bij consensus in het OOGO, kan daarom afgeweken worden van de voorgestelde periode van tien jaar.

Prognosecijfers worden iedere twee jaar op basis van de meest actuele oktobertelling geactualiseerd. De capaciteit van bestaande gebouwen wordt conform de verordening berekend in brutovloeroppervlakte.

Door het CFI is de opheffingsnorm voor het basisonderwijs voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug met ingang van 1 januari 2008 vastgesteld op 89. De stichtingsnorm voor een nieuwe school is een leerlingaantal van 200 leerlingen die binnen vijf jaar bereikt moet worden en vijftien jaar moet worden behouden. De gemeente heeft geen bevoegdheid ten aanzien van het sluiten van scholen. De schoolbesturen besluiten hiertoe zelf. Op het moment dat het ministerie de bekostiging van een school stopt heeft de gemeente ook geen zorgplicht meer met betrekking tot onderwijshuisvesting.

3.2.2 Onderhoud

Na de decentralisering van de onderwijshuisvesting naar gemeenten maakt het buitenonderhoud voor po en (v)so deel uit van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs. Het binnenonderhoud is voornamelijk de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

Sinds de stelselwijziging van 2005 is de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud in het voortgezet onderwijs overgedragen aan de schoolbesturen. Zij zijn derhalve zelf verantwoordelijk voor het opstellen en actualiseren van een Meerjarenonderhoudsplan en het adequaat onderhoud van de schoolgebouwen.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft parallel aan het actualiseren van het IHP ook nieuwe Meerjarenonderhoudsplannen laten maken voor een groot aantal scholen (po en (v)so). De uitkomsten hiervan zijn geïntegreerd in de Meerjaren uitvoeringsplannen.

Voor een aantal scholen waar grote onderhoudsvraagstukken zijn is een inventarisatie gemaakt of gekozen dient te worden voor nieuwbouw of voor verbouw. Hierbij is als uitgangspunt gehanteerd dat bij een nieuwbouw/ verbouw ratio van boven de 0,7 nieuwbouw de voorkeur heeft. Zaken die verder afgewogen dienen te worden bij deze keuze zijn onder andere:

- Duurzaamheidsaspecten;
- Gewenste functionele aanpassingen;
- De ruimtebehoefte in de toekomst;
- Esthetische en/ of historische aspecten aan het huidige gebouw.

3.2.3 Wet- en regelgeving

Ten aanzien van de wet- en regelgeving geldt uiteraard dat de scholen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug hieraan moeten voldoen. Concreet betekent dit dat het Bouwbesluit leidend is bij nieuwbouw en verbouw van bestaande gebouwen.

Per 1 oktober 2010 is de gebruiksvergunning opgegaan in de omgevingsvergunning. Dit is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. De brandweer controleert de voorzieningen hierop. Indien bouwkundige aanpassingen noodzakelijk zijn worden het Integraal Huisvestingsplan en de verordening gevolgd.

De verantwoordelijkheid ten aanzien van de ARBO-wetgeving is een aangelegenheid van de werkgever. Dat houdt in dat de schoolbesturen hier de volledige verantwoordelijkheid voor dragen. Indien aanpassingen noodzakelijk zijn wordt de verordening gevolgd.

De verantwoordelijkheid van wet- en regelgeving ligt voor het overgrote deel bij de schoolbesturen, in ieder geval voor de 'binnenkant' en alle wet- en regelgeving voor de decentralisatie van de onderwijshuisvesting (1997). Indien er sprake is van gewijzigde wet- en regelgeving na 1997 en deze betrekking heeft op de 'buitenkant', is er sprake van gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Ondanks de grote verantwoordelijkheid van schoolbesturen inzake de wet- en regelgeving is de gemeente Utrechtse Heuvelrug van mening dat er een informerende taak ligt vanuit de gemeente om via de schoolbesturen hierover te communiceren.

Bij vandalismeschade is de gemeente verantwoordelijk voor het herstel van schades aan een voorziening onderwijshuisvesting die door schoolbesturen aangevraagd kan worden bij de gemeente en met overheidsmiddelen is bekostigd. De gemeente is dus niet verantwoordelijk voor schade aan voorzieningen die niet met overheidsmiddelen zijn bekostigd.

3.2.4 Onderwijskundige ontwikkelingen

De onderwijskundige ontwikkelingen volgen elkaar snel op in het onderwijs. Enkele jaren geleden zijn door het rijk extra middelen ter beschikking gesteld voor het aanpassen van gebouwen in verband met onderwijskundige ontwikkelingen. Het ging hierbij om het aanpassen van gebouwen voor ICT-gebruik, het verlenen van zorg door de remedial teacher en de internbegeleider en zelfstandig werken. De middelen uit deze operatie Lokaal Maatwerk zijn gefaseerd beschikbaar gesteld aan de scholen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. De laatste aanpassingen vinden in 2011 plaats.

3.3 Overige beleidsthema's

3.3.1 Gymonderwijs

Voor wat betreft de sport wordt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug op dit moment bij nieuwe gymzalen minimaal de norm uit de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gehanteerd. Ook kan verwezen worden naar bestaande of te realiseren binnensportaccommodaties. Waar mogelijk is de onderwijsbehoefte leidend bij het realiseren van binnensportaccommodaties.

Bij het realiseren van deze sportvoorzieningen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de behoeften die de scholen hebben, bijvoorbeeld ten aanzien van afstand en inrichting. De gemeente heeft in september 2010 het beleid ten aanzien van het vervoer naar gymlocaties geharmoniseerd. Onderdeel daarvan is dat er een verwijsafstand van maximaal vijftien minuten te voet (groep 3-5) of per fiets (groep 6-8) is en dat boven deze grens busvervoer wordt aangeboden.

De behoefte aan gymvoorzieningen voor onderwijs kan niet los gezien worden van de behoefte aan sportvoorzieningen voor verenigingen. Interne afstemming bij realisatie van sportvoorzieningen is van belang.

In het collegeprogramma is opgenomen dat sport/bewegingsonderwijs belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen. Er mogen in de huisvesting geen belemmeringen zijn om voldoende gymonderwijs te geven.

3.3.2 Zorgstructuur

In het Nederlandse onderwijssysteem kunnen leerlingen met een handicap (en/of hun ouders) bij hun schoolkeuze kiezen voor het speciaal onderwijs of het reguliere onderwijs. Deze zogenaamde rugzakleerlingen en de ontwikkeling naar passend onderwijs hebben invloed op de huisvestingsbehoefte van scholen. Passend onderwijs staat voor maatwerk in het onderwijs waarbij het onderwijs aansluit op de mogelijkheden en talenten van ieder individueel kind. Bij bestaande gebouwen is het vaak niet eenvoudig hier rekening mee te houden. Bij vervangende nieuwbouw moet hier uiteraard wel rekening mee gehouden worden. Nieuwe gebouwen moeten flexibel te gebruiken zijn.

De planning is dat per 1 augustus 2012 de zorgplicht voor scholen wordt ingevoerd. Scholen en schoolbesturen worden dan verplicht te zorgen voor een passende onderwijsplek en passend onderwijs voor elke leerling. Per brief van 31 januari 2011 heeft de minister de Tweede Kamer bericht over wijzigingen in de financiering van passend onderwijs. Uitgangspunt van de wijziging is een verdergaande decentralisatie van passend onderwijs naar de scholen toe in combinatie met minder regeldruk.

Het nieuwe stelsel moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Leerlingen krijgen zo goed mogelijk onderwijs;
- Ouders zijn betrokken bij hun kind op school;
- Docenten zijn goed toegerust;
- Scholen werken samen met jeugdzorg en gemeenten;
- Doelmatige investeringen.

In het nieuwe stelsel krijgen scholen een zorgplicht. Om aan deze zorgplicht te kunnen voldoen werken scholen samen en worden lichte en zware zorg onder één verantwoordelijkheid gebracht. Dit betekent dat cluster 3 (leerlingen met verstandelijke en/ of lichamelijke beperkingen) en 4 (leerlingen met gedragshandicap of psychiatrische problemen) ook onder verantwoordelijkheid van de gezamenlijke scholen komt te vallen. Voor de uitvoering worden samenwerkingsverbanden ingericht conform een geografische indeling (vergelijkbaar met huidige indeling in het voortgezet onderwijs). Cluster 1 (visueel beperkte leerlingen) en 2 (dove en slechthorende leerlingen, leerlingen met ernstige spraak- en/ of taalmoeilijkheden) blijven fungeren in hun huidige landelijke indeling.

Vooralsnog wordt in de brief van de minister niets gezegd over mogelijke huisvestingsgevolgen van passend onderwijs. De verwachting is dat door de stelselwijziging meer leerlingen in het reguliere onderwijs blijven. Dit kan effect hebben op de huisvestingsbehoefte van een school. De effecten hiervan zijn op dit moment niet in te schatten. Feit is wel dat de meeste scholen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug te maken hebben met leegstand. Wanneer passend onderwijs om aanpassingen in de huisvesting zou vragen en de gemeente hiervoor een verantwoordelijkheid heeft, kan leegstand ingezet worden voor het realiseren van een bepaalde huisvestingsbehoefte.

3.3.3 *Bouwheerschap*

Bij het verbouwen, dan wel bij nieuwbouw van onderwijshuisvesting ligt het bouwheerschap conform de onderwijswetgeving bij de schoolbesturen. Alleen bij clustervoorzieningen (brede scholen en multifunctionele voorzieningen) wordt in overleg met de betrokken partners bepaald wie het bouwheerschap op zich neemt. Wanneer het schoolbestuur bouwheer is, sluiten gemeente en schoolbestuur en realisatieovereenkomst. In het op te stellen bredescholenbeleid wordt de rol van bouwheer bij multifunctionele voorzieningen meegenomen.

3.3.4 *Speelterreinen*

Normatief wordt voor het speelterrein gerekend met 3 m² verhard per kind. Met een minimum van 300 m² en een maximum van 600 m². Dit maximum wordt als te gering ervaren. In de gemeentelijke verordening is opgenomen dat boven de 200 leerlingen per leerling in dien mogelijk 1 m² extra wordt vergoed. Hierbij staat de functionaliteit voorop en niet de afmeting.

Het benoemen van een deel van de schoolpleinen als openbare speelterreinen maakt onderdeel uit van het speelruimtebeleid van de gemeente en is geen onderdeel van het Integraal Huisvestingsplan.

3.3.5 *Petitie Astmafonds*

Het Astma fonds pleit voor een regel waarin een minimale afstand tussen een nieuwe school en naburige wegen wordt vastgelegd. De afstand tussen een nieuwe school en een snelweg moet minimaal 300 meter zijn en de afstand tussen een nieuwe school en een provinciale weg minimaal 50 meter. Indien deze regel wordt ingevoerd heeft dat gevolgen voor de vervangende nieuwbouw van de volgende scholen op de huidige locatie:

- Daltonschool Nicolaas (minder 50 meter van N225);
- Obs De Kameleon (minder dan 50 meter van N227);
- De Meent (beoogde locatie Ladder en De Meent) minder dan 300 meter van A12);
- Revis Lyceum (afhankelijk van de situering op de locatie minder dan 50 meter van de N225).

Momenteel is voorgaande nog geen wetgeving, maar het is mogelijk dat de gemeente in de toekomst rekening dient te houden met deze regel.

3.3.6 *Strategisch Vastgoedbeleid*

In het strategisch vastgoedbeleid dat begin 2011 is vastgesteld zijn schoolgebouwen ingedeeld in categorie A. Dit betekent dat deze gebouwen noodzakelijk zijn om ingezet te worden voor het uitvoeren van gemeentelijke taken.

Bij (tijdelijke) leegstand van een gebouw is afstemming nodig tussen Vastgoed en Onderwijshuisvesting over de verwachte behoefte op termijn en inzet voor andere functies.